

IN SYRIË IS DE ANGST DOODGEGAAN

Door Helma Maas

Door bombardementen zijn veel mensen gedood. Foto: Yasmin Al Tellawy/Hollandse Hoogte.

Wie kon ooit denken dat er na Darfur nog zoveel mensen doodgaan van de honger, dat politici de andere kant opkijken? Dat zei Jan Egeland begin dit jaar in een gesprek met de Britse krant *The Guardian*. Toch gebeurt het nu al ruim drie jaar lang in Syrië dat burgers aan hun lot worden overgelaten.

Syrië is het meest bloedige conflict sinds tijden. Er vallen volgens Egeland iedere twee weken evenveel slachtoffers als er in één jaar in Afghanistan vallen. En toch grijpt niemand in. Doorgewinterde hulpverleners van het Rode Kruis of de Verenigde Naties zijn geschokt bij zoveel desinteresse in Syrië. **Jan Egeland** zei dat hij het ongelooflijk vond dat de wereld in 2014 drie miljoen burgers met slechts maar sporadische hulp aan hun lot zou overlaten. Wie zou kunnen bevroeden dat er

mensen sterven in omsingelde steden terwijl de verantwoordelijke militaire en politieke leiders niet ter verantwoording worden geroepen? Egeland leidde voor de VN grote operaties na de tsunami van 2004, was actief in Darfur en Congo.

Dit nooit meer

Ook de Nederlander **Jurriaan Iahr**, hoofd internationale operaties van het Rode Kruis, liet tijdens een bijeenkomst over Syrië weten dat de aantallen mensen die hulp

nodig hebben enorm zijn. Een ramp van dergelijke omvang had hij zijn hele loopbaan nog niet meegemaakt. Vergelijkingen zijn natuurlijk altijd moeilijk, maar toch dringen de namen van Rwanda, Darfur, Srebrenica zich op. Zei de internationale gemeenschap niet dat dit nooit

meer mocht gebeuren? Ook in Syrië zelf snappen vele activisten niet waarom de wereld hen in de steek laat. Waarom werd er door de VN Veiligheidsraad wel toestemming gegeven om in Libië mensen te helpen en waarom in Syrië niet?

Toen **Maha Ghrer**, de Syrische lerares uit Aleppo, die in maart in Nederland was, zag dat in het voorjaar van 2011 de pleinen in Tunesië, Egypte en Libië vol stroomden, had ze zelf nooit gedacht dat het ook in Syrië zou gebeuren. En toch gebeurde dat. Juist het land waar de repressie heel erg groot was, ook daar sloeg de vlam in de pan. Ghrer: "Vroeger durfden we niets, altijd bang dat de geheime dienst je afluisterde. De muren hebben oren. Je durft niet eens iets hardop tegen jezelf te zeggen." Syrië stond bekend om zijn vele verschillende geheime diensten die elkaar continu controleren, een soort Oost-Duitsland in het kwadraat. Ghrer: "Het is pijnlijk om te zien hoe de wereld denkt dat Syrië in een hopeloze burgeroorlog terecht is gekomen. Maar dit is een revolutie. Wij willen vrijheid net zoals de mensen in Tunesië dat wilden."

Bescherming van burgers

Jan Jaap van Oosterzee, beleidsadviseur bij PAX zegt: "Al snel werd duidelijk dat de Syriërs op minder internationale steun

zouden kunnen rekenen. Tunesië en Egypte werden met een warme belangstelling gevolgd. Europese regeringen en de Europese Unie verklaarden, soms met enig schaamrood op de kaken, dat zij decennialang te veel ingezet hadden op het behoud van stabiliteit door autoritaire regimes, en dat nu echt de wens van Arabische burgers om hun eigen toekomst te bepalen gerespecteerd en gesteund diende te worden. Libische burgers in opstand konden al snel een beroep doen op het principe van 'Verantwoordelijkheid voor de Bescherming van burgers (Responsibility to Protect), dat vooral Westerse landen in de Verenigde Naties omarmd hadden, toen Khadhafi dreigde met een bloedbad. Daarnaast heeft Kolonel Khadhafi in een heetgebakerde speech de Libische bevolking vergeleken met 'ratten en kakkerlakken', een directe verwijzing naar de genocide in Rwanda. Dit heeft er mede voor gezorgd dat de internationale gemeenschap zich direct richtte op de vraag hoe

PAX ondersteunt initiatieven die kinderen weer toekomst geeft. Foto: Andreas Stahl.

er gereageerd moest worden en niet of gereageerd moest worden. Toen de Syrische burgers die in opstand kwamen eveneens met bruto geweld van de kant van het regime geconfronteerd werden, was het gevoel van verantwoordelijkheid om Syrische burgers te beschermen aanzienlijk minder groot. In het geval van Syrië is geen regionale en internationale steun voor het instellen van een no-fly zone."

Rituele dans

PAX collega **Dion van den Berg** voegt daar aan toe dat de internationale gemeenschap bezig is met een soort rituele dans. Onderhandelingen waarvan ze weten dat het niets tot weinig oplevert, maar die je nu eenmaal doet om minder machteloos te lijken. Hij sprak met de Vrouwen van Srebrenica en vroeg hen hoe zij aankijken tegen de situatie in Syrië. Van den Berg: "De vrouwen van Srebrenica voelen bij het zien van de beelden van belegerde Syrische steden en vluchtelingenkampen de gevoelens weer opkomen uit de periode 1992 – 1995: de angst, de vertwijfeling, de honger. Na Auschwitz heette het 'nooit meer Auschwitz' en vanaf 1995 voegen velen er terecht aan toe: 'nooit meer Srebrenica'. Wat leren onze kinderen en kleinkinderen later in de schoolboeken: 'nooit meer Homs'?"

Van Oosterzee: "Al aan het begin van de gewelddadige onderdrukking van de volksopstand in Syrië zijn de bezwaren tegen vormen van militair interveniëren naar voren gebracht. Syrië ligt midden in een instabiele regio en men was bang dat het conflict de buurlanden zoals Irak en Libanon mee de oorlog in zou trekken. Interventie zou kunnen leiden tot militarisering van het conflict. Interventie zou kunnen bijdragen aan versterking van radicaal islamitische, jihadistische strijdgroepen. Bovendien wezen militair deskundigen op de slagkracht van de Syrische luchtverdediging, vaak opgesteld in dichtbevolkte gebieden, die onvergelijkbaar sterker is dan in het dunbevolkte Libië. Maar door helemaal niets te doen, is de situatie enorm verergerd. Er zijn inmiddels talloze jihadistische groepen actief. Syrische gevechtsvliegtuigen bombarderen doelbewust bakkerijen, ziekenhuizen, hulpverleners en woonwijken. En maken daarbij juist heel veel burgerslachtoffers. En ook de omliggende landen als Libanon, Turkije, Jordanië en Irak lijden sterk onder de enorme vluchtelingenstromen uit Syrië."

Extremistische groepen krijgen te veel aandacht. Foto: Andreas Stahl.

Uithongering als oorlogswapen

In belegerde gebieden, bijvoorbeeld in het gebied Ghouta bij Damascus, waar eerder een aanval met chemische wapens werd uitgevoerd, wordt uithongering als wapen gebruikt. Het regime heeft gebieden onder oppositiecontrole expliciet bedreigd met uithongering. We kennen mede dankzij pater Frans van der Lugt de beelden uit Homs, waar mensen van mos dat tussen stoeptegels groeit soep moesten koken. En af en toe kan de internationale gemeenschap voor heel even een convoi sturen, zoals in Yarmouk bij Damascus of in Homs, maar dat is niet genoeg.

Activisten

Volgens Van Oosterzee moet interventie in Syrië door het buitenland in de eerste plaats gericht zijn op het beschermen van de burgerbevolking en het voorkomen van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.

Daarvoor is een sterke burgerbeweging noodzakelijk. Van Oosterzee: "De burgercomités die aanvankelijk door het gehele land ontstonden om het protest tegen de dictatuur te organiseren hebben zich soms omgevormd tot lokale raden. Zij bouwen in gebieden die niet langer onder controle van het regime zijn een vorm van lokaal bestuur op. Anderen verlenen humanitaire hulp in gebieden waar hulporganisaties niet kunnen komen of doen een poging het onderwijs weer op te zetten of lokale vrije media te ontwikkelen. PAX ondersteunt die burgerinitiatieven onder andere via onze campagne 'Adopt a Revolution'. Daarvan is iemand als Maha Ghreer die de Mustafa Qarman school

in Aleppo heeft opgericht een krachtig voorbeeld." Tijdens haar bezoek aan Nederland zei Maha Ghreer: "Iedereen in Nederland vraagt me naar de extremistische groepen, maar zij krijgen veel te veel aandacht. Ze zijn veel kleiner dan jullie denken." Ze vertelde vol verve over activisten zoals zichzelf die in gebieden waar de overheid is teruggetrokken zorgen dat het leven zo normaal mogelijk doorgaat. Dat kinderen naar school gaan, er psychologische hulp is voor getraumatiseerde kinderen, dat mensen het vuilnis van de straat halen. Kinderen leren om respect te hebben voor elkaar, ook al verschillen ze van elkaar. Vragen over hoe gevaarlijk het is in Aleppo, beantwoordde ze met: "In Syrië is de angst doodgegaan. De dood is gewoon geworden. Na een bomaanslag ruimen we de rommel op en het leven gaat weer door." ♦

Rijk op www.adoptarevolution.nl hoe je het werk van **vredesactivisten in Syrië** kan steunen.

De bus dient als barricade. Foto: Salem.

Activisten zorgen dat kinderen een zo normaal mogelijk leven hebben. Foto: Andreas Stahl.